

En miljon på flykt undan våldet

Våldet vet inga gränser i Centralafrikanska republiken där över en miljon människor har flytt undan brutala attacker, lynchningar och plundring. Tiotusentals muslimer har redan lämnat huvudstaden Bangui där franska trupper och afrikanska fredsstyrkor inte lyckas skydda befolkningen.

Text: Katarina Höjje Bild: Camille Lepage

Han ligger raklång på rygg i sängen. Ögonen är slutna. Kroppen livlös. I rummet i det låga lerhuset i Banguis Gobango-kvarter har släktingarna samlats. Utanför väntar vänner och grannar på att hans kropp ska placeras i träkis-tan som står uppställd på gårdsplanen.

Efter några dagars lugn har våldet flammats upp på nytt i februari i Centralafrikanska republikens huvudstad Bangui. Den unge mannen är det senaste offret i en lång rad brutala attacker, lynchningar och plundring. Sedan jag var här i december 2013 har inte mycket ändrats. Tiotusentals människor gömmer sig fortfarande i kyrkor och moskéer. I flyktinglägret vid flygplatsen som vaktas av franska trupper promenerar män beväpnade med machetes – medlemmar av anti-balaka, ut och in. När mörkret faller attackerar de bostadsområden runt om i Bangui.

Det fattiga landet har varit kaotiskt sedan Seleka, en löst sammansatt koalition av olika rebellgrupper, störtade regeringen och installerade sig i presidentpalatset i mars 2013. Elva månader senare har rebellerna lämnat ifrån sig makten till en övergångsregering, men istället för att lugna situationen som många hoppades, har våldet eskalerat. Efter Selekas hårda styre är det nu milisen anti-balaka som leder landet in i en våldsspiral som är svår att stoppa.

De senaste månaderna har över hälften av huvudstadens invånare, drygt en halv miljon människor, lämnat sina hem. I hela landet är över en miljon människor på flykt undan det eskalerande våldet. De flyr undan våldsamma rebeller och anti-balaka, som betyder anti-machete på lokalspråket sango, en till största delen kristen själv-

Kristna hämnas i december på Seleka genom plundring och attacker mot moskéer.

försvarsmilis av bönder och före detta regeringssoldater som säger sig vilja skydda civilbefolkningen. De har också attackerat den muslimska befolkningen och minoritetsgrupper, framför allt i byarna utanför huvudstaden.

– Hela byar har tömts på folk. I stora delar av landet vet vi inte hur illa det är eftersom de franska och afrikanska trupperna inte har tagit sig dit ännu, säger Christian Mukosa på Amnesty International.

»Drygt 100 000 människor trängs i lägret, som är fyllt till bristningsgränsen.«

Skolor och kyrkor har förvandlats till tillfälliga flyktingläger. Många gömmer sig i skogen eller i läger, som det vid flygplatsen i utkanten av huvudstaden. Röken från tusentals eldar stiger över de vingliga täkten där flyktingarna bor. Unga män köpslår om priset på madrasser, filter och franska arméns matrasoner. Drygt 100 000 människor trängs i lägret, som är fyllt till bristningsgränsen.

– Våldet tillsammans med villkoren här är något av de värsta jag har sett, säger Mano Carton.

Hon leder Läkare utan gränserns arbete i lägret. Varje dag anländer nya patienter till kliniken.

– Det är mycket skottskador men också skador efter machete-hugg. Människor attackerar i sina hem eller när de är på väg till och från lägret. Vi kan inte ta hand om alla och många skickas vi-

dare till det kommunala sjukhuset.

I en säng på barnavdelningen ligger Narissa Haira. Hennes huvud och armar är täckta av bandage. Hon och syskonen var ensamma hemma när rebellerna anföll.

– Jag hörde dem säga att de skulle döda alla muslimer, säger hon.

Narissa Haira kommer från en by bara några mil utanför Bangui. Hennes familj tillhör folkgruppen Peuhl. De är boskapshållande nomader och en minoritet i landet. Många är också muslimer.

De jagas nu så intensivt av anti-balaka att människorötsorganisationer förtvivlat väddar till omvärlden om hjälp. I februari dödades 21 människor när bilen de försökte fly i gick sönder. Kvinnorna och barnen räddades av de afrikanska fredsstyrkorna medan männen dödades.

Sedan januari i år har muslimer fördrivits och slagits ihjäl, skriver Amnesty International i en ny rapport. ”Etnisk rensning av muslimer har skett framför allt i de västra delarna av Centralafrikanska republiken, den mest tätbefolkade delen av landet, sedan januari”, står det i rapporten som publicerades den 12 februari. Många drar paralleller till Rwanda för två decennier sedan medan andra jämför med kriget i Bosnien. Tiotusentals muslimer har redan lämnat landet, där franska trupper, afrikanska fredsstyrkor och snart också soldater från Sverige, kämpar för att få ett slut på våldet.

– Grannar angriper grannar och familjer splittras i en våldsspiral som är svår att stoppa, säger Banguis ärkebiskop Dieudonné Nzapalainga.

När Seleka attackerade huvudstaden öppnade ärkebiskopen dörrarna till den katolska missionen. Varje natt sover 15 000 människor i en halvfärdig kyrka eller direkt på marken på samfundets område. Tillsammans med imamen och ledaren för landets muslimer Oumar Kobine Layama har ärkebiskopen tagit på sig rollen som fredsmäklare.

– Problemet är att ingen vågar lämna ifrån sig sina vapen först. Familjer som avväpnats av de franska soldaterna har senare attackerats av sina grannar, säger ärkebiskopen.

Vid en vägspärr i bostadsområdet Boeing, inte långt från flygplatsen, står en ung man på vakt. Över axeln hänger en Kalasjnikov. I handen håller han en machete. Runt halsen, handlederna

KARTA: MALIN ENGMAN

och i ett läderband över bröstet dinglar amuletter, små läderpåsar fyllda av vätskor, pulver och Bibelverser.

– De ska skydda mot fiendens kulor, förklarar korporal Tatom, hans *nom de guerre*.

Han vill inte uppge sitt efternamn av rädsla för rebellerna. Tatom var ute med familjens kor när Seleka anföll byn.

Bland hundratals döda hittade han sin mamma och bror.

– Min mamma sköts i ryggen när hon försökte fly, säger Tatom. Min bror tvingades lägga sig ner på marken tillsammans med de andra männen innan Seleka dödade dem.

I Bangui finns FN, EU och Afrikanska Unionen med 1 600 franska soldater och drygt 5 000 afrikanska trupper som ska skydda befolkningen. Istället får de eskortera människor ut ur staden när de inte kan garantera deras säkerhet. Under några dagar i december dödades minst 10 000 människor här i strider mellan Seleka och anti-balaka. I början av februari hittades 13 ruttnande kroppar i en brunn inne på en militärförläggning i Bangui. Förläggningen

En fredlig protest i Bangui den 22 november sedan domaren Bria, en symbol för fred och rättvisa, mördats av Seleka.

»Problemet är att ingen vågar lämna ifrån sig sina vapen först.«

var tidigare Selekas högkvarter. Internationella brottmålsdomstolen i Haag, ICC, har inlett en undersökning om krigsförbrytelser och brott mot mänskligheten.

För Alfred Rombot, ledaren för anti-balaka-milisen i Boeing, är lösningen på problemet uppenbar:

– Terroristerna måste bort. Vi vill att rebellerna lämnar ifrån sig sina vapen. Annars är vi redo att köra ut dem med våld, säger han.

Några dagar senare attackerar anti-balaka bostadsområdet Boy-Rabe. Upprörda invånare vänder sig mot fransmännen och de afrikanska fredsstyrkorna, som än en gång misslyckas med att skydda dem. Tre döda, lika många sårade. På gatorna i Bangui är ett människoliv inte mycket värt. ■

Fakta/Centralafrikanska republiken

Landet blev självständigt från Frankrike år 1960. Trots tillgångar på diamanter, guld, timmer och uran är landets befolkning på 4,6 miljoner invånare bland de fattigaste i världen. Statskupper, diktatur och inbördes strider har präglat landets moderna historia. Omkring 50 procent av befolkningen är kristna medan 15 procent är muslimer. Den 24 mars 2013 tog Seleka, en löst sammansatt koalition av olika rebeller, makten i huvudstaden Bangui och avsatte den sittande presidenten François Bozizé. Seleka domineras av muslimer och i november trappades konflikten upp då anti-balaka, milisgrupper med kristna förtecken, gick till attack. Den 5 december gick anti-balaka till attack i Bangui. Seleka besvarade attacken och minst 10 000 människor dödades. Samma dag beslutade FN:s säkerhetsråd att stödja Afrikanska unionens fredsbevarande styrka. Frankrike ökade sin militära närvaro till 1 600 soldater.

Michel Djotodia från Seleka avgick den 10 januari som president och den 23 januari tillträdde Catherine Samba-Panza, Banguis förra borgmästare, som president. Våldet har dock fortsatt och nästan hälften av landets befolkning är idag i behov av hjälp. Amnesty International har under februari rapporterat om massaker och fördrivning av muslimer från västra delen av landet.